

Jastrzębski, Gabriel

"Wobec filozofii marksistowskiej - polskie doświadczenia", red. A. B. Stępień, Lublin 1990 : [recenzja]

Studia Teologiczne 10, 301

1992

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wobec filozofii marksistowskiej — Polskie doświadczenia, pod red. A. B. Stępnia, KUL, Lublin 1990, ss. 242.

Towarzystwo Naukowe KUL wydało zbiorowe dzieło pod redakcją prof. dra hab. Antoniego B. Stępnia. Tematyka dzieła jest związana z dyskusją prowadzoną między przedstawicielami filozofii marksistowskiej a osobami identyfikującymi się z filozofią tomistyczną. Praca ta porusza ważne problemy związane z tym dialogiem oraz podstawy i pryncypia tych systemów.

A. B. Stępień jest kierownikiem Katedry Teorii Poznania, zajmuje się teorią poznania (ogólna i szczegółowa, np.: epistemologicznymi podstawami wiedzy o człowieku), metafizyka, filozofią współczesną oraz estetyką. Opublikował m.in. książki: *Wprowadzenie do metafizyki*, Kraków, 1964; *O metodzie teorii poznania — Rozważania wstępne*, Lublin, 1966; *Wstęp do filozofii*, Lublin, 1976 (wydanie drugie). Po czwarty od II semestru r. akad. 1959/60 wielokrotnie prowadził wykład monograficzny na temat materializmu dialektycznego na Wydziale Filozoficznym KUL.

Na całość książki składają się prace siedmiu autorów: Mieczysława Alberta Krąpca OP, *DIALOG?*, s. 9-20; Antoniego B. Stępnia: *Rys rozwoju filozofii marksistowskiej i problem dialogu filozoficznego z marksizmem od roku 1945*, s. 21-36; *Materializm dialektyczny — filozofia marksizmu*, s. 37-59; *Wobec marksistowskiej teorii człowieka*, s. 61-87; Wojciecha Chudego, *Człowiek jako podmiot albo człowiek jako funkcja*, s. 89-106; Jerzego W. Gałkowskiego, *Tworzenie się człowieka przez pracę?*, s. 107-121; Tadeusza Stycznia SDS, *Liberalizm po marksizmsku. Antropologiczne implikacje marksistowskiej soteriologii*, s. 123-143; s. Zofii Zdybickiej, *Człowiek — zbawcą człowieka? Uwagi o marksistowskiej teorii religii*, s. 171-200, oraz nieżyjącego już ks. Stanisława Kamińskiego, *Wyzwolenie człowieka a marksizm*, s. 201-202. Pozycja ta zawiera jedenaście rozdziałów, poruszających różne aspekty filozofii marksistowskiej. Sygnalizujemy tutaj tylko treść artykułów pióra A. B. Stępnia.

W pierwszym artykule pod tytułem: *Rys rozwoju...* A. B. Stępień dokonuje charakterystyki rozwoju filozofii marksistowskiej po II wojnie światowej. Ukazuje on ewolucję i rozwój tej filozofii oraz wymienia głównych jej przedstawicieli. Następnie przedstawia ciekawy dialog polemiczny między studentami Uniwersytetu Warszawskiego a studentami Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w 1957 roku. W końcowej części tego artykułu autor dokonuje podsumowania tej teorii.

Drugi artykuł jest próbą wyjaśnienia pojęcia: materializm dialektyczny. Autor zaznacza, że filozofia marksistowska dzieli się na materializm dialektyczny oraz materializm historyczny. Wymienia on głównych przedstawicieli obu kierunków, a także przedstawia dyskusję katolików i marksistów uzasadniających swoje stanowiska. W końcu autor w podsumowaniu sam wypowiada się na ten temat. Wskazuje on na to, że kierunek materializmu dialektycznego jest błędny. Antoni B. Stępień zastępuje go teorią istnienia osobowego Absolutu-Boga.

W trzecim artykule autor ukazuje swoje stanowisko wobec marksistowskiej teorii człowieka. Przedstawiciele marksistowscy: J. Kuczyński, Z. Cackowski, M. Fritzhand, J. Ładysz i inni twierdzą, że „człowiek jest istotą przyrodniczą, która współtworzy siebie i przekształca swoje otoczenie w „rzecz dla siebie” dzięki temu, że posiada świadomość i samoświadomość (psychikę) oraz wytwarza narzędzia pracy, rozwija się w społeczeństwie i poprzez społeczeństwo, dzięki pracy i mowie”. A. B. Stępień stara się obalić poglądy marksistów, wprowadzając odpowiednią argumentację, niejednokrotnie cytując ks. T. Slipkę: „Autorzy marksistowscy nie ujawnili żadnego mechanizmu, który by uzasadniał dokonane przez nich przejście od ontologicznego socjalizmu do etycznego prymatu jednostki”.

Artykuły Antoniego B. Stępnia są napisane językiem naukowym, zwięzłym i klarownym. Uważam, że prace te, jak i inne zawarte w tym dziele, charakteryzują dialog między marksistami a ludźmi akceptującymi istnienie Boga. Prezentowana tutaj praca: „Wobec filozofii marksistowskiej” jest z jednej strony świadectwem dialogu między marksistami a zwolennikami filozofii tomistycznej w latach 1945-1990, a z drugiej strony stanowi źródło historyczne od opracowania ważnych zagadnień z historii filozofii polskiej tego okresu. Praca ta jest dobrą lekturą dla wszystkich zainteresowanych współczesną filozofią polską oraz dla studentów Wydziałów Filozofii.

Gabriel Jastrzębski